

Початок перебудови. Чорнобильська катастрофа. Стан економіки. Шахтарські страйки. Поглиблення диспропорції рівня життя населення.

Міні-презентація · матеріал уроку без тестів

Що потрібно зрозуміти на уроці

Головна думка. «Перебудова» була спробою реформувати радянську систему без відмови від її основ. В Україні зміни гальмувало консервативне керівництво, а Чорнобильська катастрофа, економічна криза й шахтарські страйки різко підірвали довіру до влади.

- пояснити причини початку «перебудови»
- охарактеризувати Чорнобильську катастрофу та реакцію влади
- визначити зміст гласності й демократизації
- пояснити значення шахтарських страйків

1. Основний матеріал

Питання / етап	Що треба знати
Початок «перебудови»	У березні 1985 р. Генеральним секретарем ЦК КПРС став Михайло Горбачов. Курс реформ передбачав оновлення радянської системи, часткову децентралізацію, демократизацію та згодом — гласність.
Особливість УРСР	Володимир Щербицький та його оточення залишалися прихильниками консервативного курсу, тому зміни в Україні впроваджувалися повільніше.
Чорнобильська катастрофа	У ніч із 25 на 26 квітня 1986 р. сталася аварія на четвертому енергоблоці ЧАЕС. Радянська влада приховувала реальний масштаб небезпеки.
Приховування інформації	Навіть 1 травня 1986 р. у Києві провели масову демонстрацію. Це підірвало довіру до офіційної інформації.
Наслідки аварії	Було створено 30-кілометрову зону відчуження, населення низки населених пунктів відселили.
Гласність	Із січня 1987 р. проголосили курс на гласність і демократизацію. Почалося звільнення частини політв'язнів, послаблення цензури й нова хвиля реабілітації.
Економічні експерименти	Підприємствам намагалися надати більше самостійності, дозволяли кооперативи й індивідуальну трудову діяльність, але централізоване планування зберігалося.
Шахтарські страйки	У липні 1989 р. страйк охопив шахти Донбасу. Поряд із соціально-економічними вимогами дедалі частіше звучали політичні.

2. Опорні дати

Дата / період	Подія
березень 1985 р.	М. Горбачов очолив ЦК КПРС
26.04.1986	Чорнобильська катастрофа
січень 1987 р.	Курс на гласність і демократизацію
15–30.07.1989	Масовий шахтарський страйк; в Україні страйкували 193 шахти
1990 р.	Національний дохід УРСР уперше за повоєнні роки зменшився

3. Ключові поняття

Поняття	Пояснення
перебудова	курс реформування радянської системи в середині 1980-х років
гласність	політика більшої відкритості інформації та послаблення цензури
демократизація	часткове розширення політичної участі
кооператив	форма господарської діяльності, яку дозволили розширювати в роки перебудови
страйк	колективне припинення роботи для висунення вимог

4. Постаті та організації

- Михайло Горбачов
- Володимир Щербицький
- шахтарі Донбасу
- КПРС
- Чорнобильська АЕС

5. Причина → подія → наслідок

Системна криза радянського ладу

Перебудова → Чорнобиль → гласність → економічні експерименти → шахтарські страйки

Падіння авторитету КПРС і політизація суспільства

Підсумок уроку

Чорнобиль показав небезпечність закритості радянської системи, а половинчасті економічні реформи не ліквідували кризу. Гласність і робітничі протести прискорили політизацію українського суспільства.